

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barcel·la-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Alcover, Plaça del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d' En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Brosa.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brosa.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

Recapte

Guany de Relligió devers París.

Veim dalt un periòdic anglès una correspondència de París sobre es zel i poca vessa des catòlics devers París per fer anar endavant sa Relligió, i confirma allò que noltros hem notat ses dues vegades que som estats a París. Diu aqueix periòdic que an ets arravals de París és una cosa encantadora lo que hi creix i s'hi extén sa Relligió. Allà se donen ses mans es Clero i es seglars, formant associacions i més associacions, destinades a obres de zel i de propaganda relligiosa entre aquells milenars i milenars de famílies obreres, fent per elles esglesies noves, escoles, hospicis, sales de divertiments honests; i la gent e-hi acudeix una cosa grossa, i hi donen gloria a Deu com mai s'era vist. Fa notar es corresponçal d'aqueix periòdic anglès que aqueixa activitat des Clero i des catòlics de París, lluny de mancabar amb sa separació de l'Esglesia i s'Estat, ha crescut i s'és multiplicada una cosa de no dir, i es poble de cada dia correspon més an aqueix zel i an aqueixa activitat. Des que s'Estat s'és separat de l'Esglesia, s'Arquebisbe de París ha fundades vint i cinc parroquies noves, i les ha dotades així com pertoca, i tot d'almoines i donatius des feels. Allà on fa anys casi negú anava a missa ni s'acostaven per res mai a l'Esglesia, ara ses esglesies s'umplen es diumenges i fesies, matí i cap-vespre, i a moltes de bandes les han hagudes d'engrandir a ses esglesies si no eren gaire grans i n'hagudes de fer de noves.—Ja hem dit moltes de vegades que a París fa anys que's nota una reacció ben pronunciada a favor de sa Relligió: aqueix fet que acabam d'indicar e-hu demostren, i també hu fa veure es fet de que d'alguns anys en-sa ses eleccions les guanyen sempre elements de la dreta, que si n'hi ha que no son tot lo catòlics que haurien d'esser, de totes maneres son ubertament favorables a ses coses de relligió. Es un fet molt curiós i eloquent que París haja d'esser es punt de França a on es més forta sa reacció relligiosa. Això es una gran esperança per aquella nació, digna de millor sort. Tots es moviments d'opinió comensen sempre an es grans centres de població, a ses capitals, i d'allà s'estenen per tota sa nació, amb el temps.

La veritat és que encara es vert ferm es juvevert de sa reacció catòlica dins França; n'haurán de sortir molts encara de dies an es llevant per que aqueixa reacció pugua sobreposar-se a s'impiedat i ateisme que avui comanden la França!

En lo que van més enrera es catòlics francesos és en s'acció política. No'n demostren gens de tranc de sebre-se-entendre i fer-se valer es seus drets.

I lo pitjor és, com fa notar un periòdic alemany que vérem aqueix dies, que molts de catòlics francesos viven dins un gros *optimisme*, se figuren que la cosa les va bé ferm, millor que an es catòlics alemanys. Aqueix periòdic alemany fa veure lo lluny d'osques que van amb això aqueix catòlics francesos tan *optimistes*, mentres que es catòlics alemanys e-hu poren esser perque treballen a-les-totes en tots es terrenys i en totes direccions, i totes

los ponen, van endavant, cobren més i més forsa de cada dia, políticament i socialment.

Que Deu els-e do seny an es catòlics francesos, seny per organitzar-se políticament i per entendre-se una mica més que no s'entenen.

Les se duen i foris.

Veim dalt un periòdic anglès que ses inxes, s'antipatia que's duen alemanys i inglesos, lluny de mancabar, creixen i augmenten de cada dia, lo qual se nota en moltes de coses. Tota sa questió és que ets inglesos se creien es gallets del mon i que negú les poria posar terra a s'escudella ni embrutar-los sa pesquera, que no li costàs des pebre; i ara se troben que ets alemanys les fan la competència en tot, i que, si baden una mica, ets alemanys los menjarán sopes damunt es cap. Ets inglesos per mar tenen més forsa que ets alemanys, pero aqueix en tenen més per terra, i per mar creixen una cosa esglaiadora. I això és precisament sa por, s'esglai d'ets inglesos. En materia d'industria, que era es fort d'ets inglesos, ets alemanys també les donen es brou, i en questions de *ciencia* fan dos doblers de lo mateix. Son dos grans pobles, germans de sanc i de llengo i de caràcter, pero que amb ells se compleix allò de *amor de germans amor de cans*. Cap d'ells vol esser més poc que s'altre; un i altre volen esser més molt; i és ben mal de dir a on s'ajaurà En Gelat.

¡Aquest Mr. Lloyd George!

Es terrible aquest Ministre anglès contra es seus contraris, es *Lords* (senyors grossos) i *no-Lords*. S'altra diassa se discutia dins es Congrés o Cambra de Diputats lo de sa separació de l'Esglesia i de s'Estat a sa regió o comtat de Wales, a on es clero protestant posseeix es bens que l'Esglesia hi posseia quant N'Enric VIII se separà des Catolicisme perque el Papa no li permeté casar-se amb N'Aina Boleyn en vida de sa seua esposa lilegítima, Na Catalina d'Aragó; idò aquells bens que els antics catòlics inglesos havien donats a l'Esglesia per almoines an es pobres i pies fundacions, quant N'Enric VIII cometé aquell crimde separar-se des catolicisme i aplegar se amb aquella mala bruixa, essent casat segons Deu amb la princesa Catalina, les donà en part an es mals Ministres de Deu i en part an es senyorots que el seguiren en sa apostasia, i que el regonegueren per Cap de l'Esglesia d'Inglaterra, com a Papa d'allà. Idò es Govern anglès tracta de prendre aqueix bens an es clero protestant, i que s'arretglli amb sos seus feels com s'hi arretglla el Clero catòlic, que s'hi sostén de ses almoines que's catòlics d'allà donen. Es protestants dins es Congrés han protestat fort ferm d'això i diuen que es prendre aquells bens an es *Ministres* de sa seua Esglesia es una injusticia perque aquell fundadors les donaren per coses piadoses, p'és Ministeri relligiós. Idò Mr. Lloyd George s'altre dia contestà an això que aquells bens, si és ver que sa gent les donaren per coses piadoses, p'és Ministeri relligiós, com eren catòlics es qui les donaren, les donaren per coses de relligió catòlica i p'és Ministeri relligiós catòlic, p'és Clero catòlic, no per un clero *casat*, com e-hu és s'inglès protestant.—I va dir més Mr. George: va dir que lo que feren a Inglaterra an es sigle XVI amb sos bens de l'Esglesia,

amb sos bens que es feels inglesos, catòlics fins llavò, havien deixats a l'Esglesia, és una de ses coses més degradants i vergonyoses que registra s'historia. Sa major part d'aquells bens les donà s'Estat, separat des catolicisme, a l'aristocràcia, an es *Lords*, an es senyors grossos, per que deixassen d'esser catòlics, per que seguissen s'Estat en so camvi de Relligió. Tot això ha tirat Mr. George a la cara des grans senyors d'Inglaterra: els ha dit que moltes de ses grans cases nobles d'Inglaterra tenen com a fonament de sa seua riquesa i grandesa es bens de l'Esglesia que los donaren per decantar-los des catolicisme; les compraren an aqueix preu; se veneren com Judes. Això de Judes no hu digué Mr. George, sino que le hi afegim noltros; pero lo altre és Mr. George que hu ha estampat a la cara de s'aristocràcia inglesa. ¿No vos deiem que es terrible aqueix Mr. Lloyd George?

En defensa des vot de ses dones

Ja sabeu que hi ha una questió molt enravisclada a Inglaterra sobre si ses dones han de tenir vot, i que hi ha milenars de dones organissades, formant tot un partit, ses famoses *sufragistes*, que donen molt que fer perque tenen diners a voler per córrer i estan moltes d'elles resoltes a tot i fins cometen es mil atentats per cridar s'atenció pública i veure si eis arribarán a concedir es dret de sufragi, això és, porer votar com ets homos en tota classe d'eleccions públiques. En via neguna pot cap persona d'orde aprovar lo que fan certes *sufragistes* ingleses d'anar a calar foc a cases particulars ni a edificis públics, a fer mal-bé pintures i estatuas de museus de gran valor.—En quant a defensar es dret que pretenen tenir de votar com ets homos, ja són figures d'altre sostre; amb això no hi veim cap inconvenient de que ses dones e-hu defensin, i fins mos agradaria que els ho concedissen de porer votar, perque mos sembla que no hu farien gaire més malament que molts d'homos, i fins sospitam que hu farien millor. Per deprompte veim que un periòdic catòlic anglès, tan acreditat i autorisat com *Franciscan Anals*, posà un article no fa gaire baix des títol *Catholic Women and the Vote (ses dones catòliques i es vot)*, a on defensa ubertament i amb gran contundència que ses dones, sobre tots ses obreres, ses que fan feina, n'haurien de tenir de vot en totes ses eleccions, tan legislatives com administratives.

Una processó catòlica p'és carrers de Londres

Ah idò? ¿Que hu senten es nostros anti-clericalsetxos? Dia 17 de maig passat, segons veim dalt *Catholic Times* de dia 22 de dit més, sortí una solemníssima processó catòlica de l'esglesia de les Santes Animes (*church of the Holy Souls*), des carrers Bosworth i Kensal, West (Ponent), i en va recórrer una bona partida de carrers, i tirava uns tres kilometres de llarc, prenent-hi part totuna cateifa d'associacions, congregacions, germandats, confraries, gremis i lligues catòliques d'aquella incomparable metròpoli mundial; i no hu volgueu sebre ses banderes, penons i estandarts que aquelles entitats catòliques hi duien, cosa elegantíssima i riquíssima; perque lo que's diu es catòlics inglesos vos assegure que son tocats de bon gust i que hi juguen sem-

pre es tot p'és tot en ses coses de sa Relligió i en ses seues manifestacions públiques de catolicisme. Sa processó sortí a las tres i mitja des cap-vespre i entrá que ja feia fosqueta; i, quant comensá a fer-ne, es carrers per on passava romangueren tot il·luminats, de tantes de cases que hi havia que posaven llum.

I no hi va haver sa més petita manifestació de protesta ni de desagrado per part des protestants, que veien passar sa processó amb molt de respecte, i ben endarrer que n'estaven molts d'ells de lo que seria una processó relligiosa, que es seus caporals, fundadors des protestantisme, suprimiren, es grans pastanagues assoleiat.

Pobre Esglesia Russa

Dalt un periòdic nort-americà *Ecclesiastical Review* es sortida una relació sobre es clero i es pagesos de Rusia que pinta ben an el viu sa situació d'aquella pobre gent. Diu que, si gratau gaire dalt un rus, tot d'una hi trobareu es tàrtar, s'oriental de demble buddhista, que és per essencia i potencia extremat i revolucionari, i que, tantes són ses miseries i mala-vida que passa, que espera la mort amb cert gust. Sa relligió des russos es fonamentalment idòlatra. Per un rus ses imatges des sants són una cosa viva, es cos des sant que hi té s'esperit dadins, i creu que tals imatges passen pena i pler, se senten d'ets insults que los fan i que hu agraeixen si les tracten bé, just com si fossen un ser vivent.

Sa generalitat des poble, que són pagesos, tenen just una mica d'idea damunt damunt de lo que és s'anima i es fonament de sa Relligió que professen, i les poren abeurar de qualsevol casta de supersticions i de rondaies sobre Deu Pare i Deu Fill. Ses seues costums i ses seues creencies sovint no són més que un paganisme ròneg; la major parts de ses sectes que brollen devers Russia no passen d'un pur paganisme. Es qui van a colonisar la Siberia, a sa segona generació tornen tan pagans com es mateixos nadius d'allà, a fonats dins es gentilisme. De manera que sa fe des pagesos russos en general és un cristianisme superficialíssim, una mica de tel que casi no tapa; es una especie de vestit prim que es rus sol dur com un vestit qualsevol.

En quant an es clero rus diu aqueix revista nort-americana que hi ha es clero regular, es monjos, vestits de negre, i es clero secular, es capellans, vestits de blanc. Es monjos caplleven dins monestirs dotats, això és, amb moraduixos per omplir-se es gavatx. Sols ells arriben a Bisbes i a Membres del *Sant Sinode*, que és es Consei Suprem que baix de sa Presidencia del Zar (l'Emperador) comanden tota l'Esglesia Russa que no regoneix s' Autoritat del Papa i per això es cismàtica. Es capellans seculars formen es clero baix, llis, ras, i sa seua llei les obliga a casar-se, anque no tenguen casera; i, si cauen viudos, no poren seguir sa vida parroquial ni's poren tornar casar. ¿No és ver que hi romanen ben atabacats? I els pobrets s'han d'espitar a una altra terra i prendre un ofici o s'altre com un paísá qualsevol per guanyar-se la vida, o tancar-se dins un monestir, això si els hi volen

Es clero rus té un sou baix de tot i no pot gaudir mai de bona posició social si no té del seu; es nobles i es propietaris de la pagesia desprecien tal casta de capellans. Sa gent russa ins-

truïda están completament divorciats i decantats de sa Relligió.

I diu això altre aquella revista nort-americana: un Rector de poble té que haver-se de casar en sortir des Seminari i abans d'anar a prendre possessori de sa Parroquia. Es Bisbes tenen una llista d'al·lotes casadores per que aquells malanats puguen triar, sovint sensa haver-les vistes mai. Gran part d'aquelles revel·leres son fies de Rectors. Idò se casen amb una d'aquelles, i cap a prendre possessori amb ella de sa Parroquia!

Sembla que l'Esglesia Cismàtica Russa ha posat obligatori es matrimoni des capellans per fer lo contrari de l'Esglesia Catòlica Romana que les obliga a fer i a observar es vot de castedat per que's puguen consagrar de tot i exclusivament a sa conversió i santificació de ses ànimes i a sa gloria de Deu.

Es Rector rus té que haver-se de calar tot es *vodka*, una clase de suc que engata, que es seus parroquians li oferesquen, i no hu volgueu sebre si n'hi ha de Rectors gats com una sopa per la dreta i per l'esquerra.

Es poble rus mena poc respecte ferm an es seu clero, que d'altre vent fa tot quant pot per aturar que's poble s'intreusca gota, perque per poc que s'instruesquen, ja no van de tals capellans.

Fins aquí *Ecclesiastical Review*.

I ara veïau lo que hi diu un periòdic anglès:

«Amb tot i això no heu de creure tampoc que tot Rússia sia així: allà com a totes bandes, e-hi ha bo i dolent; si n'hi ha molts que tenen brot de fe, n'hi ha d'altres que en tenen, com e-hu demostren ses magnifiques esglesies que se veuen a Rússia, sa seua música relligiosa que ja no n'hi ha de millor, i sa gran devoció que tenen a la Mare de Deu.

«Mesos enrera es diari de Londres *The Times*, tan famós dins tot lo mon, publicà uns articles escrits de gent que han caplevat prou temps devers Rússia: els quals diuen que una gran part des poble rus és fundament relligiosa, i que això se veu en moltes coses, en ses pelegriacions sens nombre que fan a santuaris d'assí i d'allà, en ses converses que tenen, casi sempre de coses de relligió i en so sentiit relligiós que donen a tots es fets que los succeïxen. Diu un d'aqueis articulistes que, anant un per dins una ciutat russa, a cada passa troba gent que s'aturen davant una imatge o altra que hi ha dins capelletes p'es carrer, li diuen una oració, i segueixen llavò sa seua via.

«Sa gran llástima de Rússia és que estiga seperada des centre de sa vida cristiana, que és el Papa, la Santa Seu de Roma. A's dia que tornás a s'obediencia del Papa, gran part dels mals que era l'enlletgeixen tant, sobre tot an es Clero, s'abolirien, i seria una bendició de Deu sa vida des poble rus».

E-hi ha que pregar de bon de veres per sa conversió d'aquell poble cismàtic, digne de millor sort, com e-hi ha Deu.

Terrossos des catòlics d'Hungria

Es catòlics hungaresos fa estona que demanen s'autonomia relligiosa-administrativa, això és, que l'Esglesia tota sola administrí ses seues coses sensa intervenció des Govern, perque si bé en general son catòlics es Ministres, n'hi ha també sovint que no hu son. Ara tenen es President de Ministres, es Comte Tisza, que es calvinista. I lo que resulta, que es *Partit Catòlic Popular* demana aquella autonomia fa anys, i es governs diuen que sí que la darán; però sempre surten dificultats i emperons de un vent o altre, i la cosa se perllonga i se perllonga, acabant sa paciència de tothom.—A dir ver, és una cosa molt irregular que Ministres que no son catòlics, com es Comte Tisza, hagen d'administrar i manyuclar es bens de l'Esglesia i ses coses

relligioses des catòlics. Pertoca an es catòlics fer acabar tal desgavell.

Pero ses coses van com van devers Hungria. Un fet que ha succeït no fa gaire, e-hu demostra. Es caporal des *Partit Catòlic Popular*, un senyor que nom Rakovszky, estava tan cremat des President de Ministres, Comte Tisza, que el defia, i fou tan mal sortat que aqueix li feu una uberta de 15 centimetres devers una galta. Amb això es padrins los departiren, i se'n anaren cadascú p'es seu tan baraiats com abans. ¿Que vos pareix de Na Lluca? Quant tot un President de Ministres i tot un Caporal d'un Partit Catòlic se permeten fer tals barbaritats ¿com han d'anar ses altres coses?

S'arros a grumeions devers Albania.

¿Sabeu aquell Estat nou que ses Grans Potencies europeues feren després de sa guerra des Balcans, de ses despuies de Turquia? Idò sa cosa és sortida un cent cames. Allò és un xin-xer de gent de tota nissaga i de tota nerencia: turcs, cismàtics, catòlics, grecs, eslaus, una bolitxada de pobles de tot pelatge, naturalment mals d'anar entorn, repelecs, de s'escuma de sa pesta. El Rei que hi posaren ses Grans Potencies es un príncep alemany, protestant, que nom Guem. L'homo se presenta allà; el reberen així mateix benet; pero aviat ja comensaren ses raons, i com més anà més vela, fins que ara ha esclatat sa revolució. El Rei, veient es joc mal parat diuen que ha embarcada sa seua familia, i fins i tot diuen que ha renunciada sa Corona i que en cerquen un altre que la vulga dur. Ja hu veurem En Gelat a on s'ajeurà!

Ses grans Potencies poren fer moltes de coses an aqueix mon; ara de nacions sí que no'n saben gaire de fer-ne; més ben dit, no'n saben gens. Les surt sempre un bunyol... sensa forat.

Una pobleta i un Juanet.

Això era i no era un capitá de barca molt ric, que manetjava es doblers a palades, i només tenia un infant, que nomia Juanet.

L'homo, com venia de cada viatge, sempre li duia una cosa o altra de part o banda per donar-li gust; però aquell al·lotó era tan prim-cernut, bufava tant an es brou, que cap cosa d'aquelles li omplia es cor ni el deixava satisfet. I, com més gran tornava s'al·lot, més poc gust li donaven ses coses que son pare li duia, i es pobre capitá ja en comensava a tenir mal-de-caps.

¿Què me'n direu? Ell un dia que's trobava dins una gran ciutat, que s'hi passetjava es més descansat del mon després d'haver descarregada i veneda sa barcada i ben bé que la hi havien pagada, alsa es cap a una finestra d'un grandióis casal, i m'hi guipa una fadrineta com un sol que hi guaiava, mentres que un pintor de s'altra banda de carrer, pinta qui pinta, li prenna sa fesomia.

Es capitá se retura una micoia a contemplar aquella gran galanía d'al·lota, s'arramba an es pintor, i com veu que és sa pintura d'aquella pitxorina de sa finestra tan galanxona, pero una pintura ben natural ben natural d'aquella fadrineta, diu an es pintor:

—Escoltau, germà, ¿que és venal aqueixa pintura que feis?

—Prou! prou! diu es pintor. ¿Vejam per que la faria si no fos per vendre i gonyar p'es bec!

—Bono, diu es Capitá: jo la vos compr an aquesta pintura.

—I jo la vos veng, si la'm pagau bé! diu es pintor.

—Idò demanau! diu es Capitá.

—Ja vos demanaré ja! diu es pintor.

1 La'm contà Na Rafela Calona de So'n Servera.

Mil lliures en vui, i en fareu content si no la'm preniu, perque estic segur que n'he de treure més.

I ¿què fa es Capitá? Agafa de la paraula es pintor, i *dany dany* muny ses mil lliures, i es pintor li entrega sa pintura; i de d'allà cap a sa barca i sa barca de d'allà cap a ca-seua!

Com e-hi son, que es Capitá presenta aquella pintura an En Juanet, aquest se posa mira qui mira sa pintura, com si la s'hagués haguda de menjar amb sa vista, fins que diu a son pare:

—Mon pare, aqueixa al·lota que m'heu duita pintada és lo que mai m'heu duit que m'haja agradat tant. De tanf que m'agrada, no hu puc dir amb paraules; i, si no la'm deixàveu anar a veure, un pur desaire me'n duria a l'altre mon.

—En nom de Deu que hem trobada una cosa que t'agrat! diu son pare. Sobre tot, ara mateix pots prendre sa barca i anar-te'n-hi a veure si la te fas teua an aquesta revel·lera, que m'agradaria fern per nora.

—Idò ara mateix m'hi espitx! s'exclama En Juanet.

Son pare li dona un grandióis serró de dobles vint i diu an es mariners que donin a sa barca cap an aquella gran ciutat d'on just llavò acabaven d'arribar.

En Juanet pega bot dins sa barca, i aquesta, saupades àncores i veles exteses i cap on aquell aciatat s'és dit! sempre vent en popa i sensa fer mai gota de marrada.

Amb un *sant-i-amèn* foren an aquella ciutat. Salta a terra En Juanet, i ja és partit tresca qui tresca, bras sonant i oreia fumant, per dins la ciutat mira qui mira per portals, balcons i finestres si guiparia en-lloc aquella fadrineta tan galanxona que son pare li havia duita retratada; i ¡venga a trescar carrers i més carrers i a mirar ben arreu per tot! per veure si en lloc afinava aquella pitxorina; pero res, no l'afinava poc ni gens.

¡I no dirieu mai quina idea li vengué an En Juanet, com se va veure apurat de tot! Idò fa sa promesa de donar una *pesseta columnaria* (cinc reials) a tots es pobres que li demanassen almoïna, fins que li haurien dit a on trobaria aquella fadrineta que cercava.

Amb això s'hi acostava un pobret, dient amb una cara ben llastimosa:

—Qualque coseta per amor de Deu, senyoret!

—Jas! li diu En Juanet.

I ja li ha posada una *pesseta columnaria* dins sa mà.

—Deu li pac la caritat! diu aquell pobre, com se veu aquella *patena* a dins sa mà. Ets uis, de mirar-la-se, com que li haguessen botir.

—Escoltau! diu En Juanet. ¡No'm dirieu a on está de casa aqueixa al·lota?

I li mostra es retrat de sa revel·lera an aquell pobret, que el se mira de prop ferm i a la fi diu:

—¡Quin greu que'm sab, o senyoret, de no porer-li respondre! ¿Vol dir això és una al·lota d'aquesta ciutat?

—¡Prou que hu és! diu En Juanet.

—Idò, senyoret, diu aquell pobre ¡que'm tirin d'una passa si jo la conec ni sé qui és!

En Juanet segueix endavant tresca qui tresca carrers i mira qui mira ben arreu per portals, balcons i finestres per veure si guiparia senya de res, fins que zàs! ja l'invest un altra pobre demanant-li almoïna. Li dona una altra *pesseta columnaria*, i aquell pobre ben content, com bé poreu creure. En Juanet li mostra es retrat d'aquella fadrineta que cercava i li demana si la coneix i si sab a on está de casa; aquell pobre ni conegué tal al·lota ni per lo mateix va sebre a on pogués estar.

En Juanet torna emprendre sa trescadissa de carrers i sa miradissa de portals, balcons i finestres, i ¡hala pobres a demanar-li almoïna! i ell zàs! ja les donava sa *pesseta columnaria* i

tot d'una ja les mostrava aquell bo de retrat a veure si coneixien gens aquella fadrineta tan polida; pero cap d'aquell pobres la coneixia ni l'havia vista mai.

An En Juanet ja li comensen a venir tentacions de no donar pus pessetes columnaries, pero assetxuaixí s'hi arramba una jaieta, véia de tot, que anava peu-rossec peu-rossec i amb sos morros per sa terra, i ja l'invest ben profidiosa:

—¡Senyoret! ¡O senyoret! ¡qualque coseta per l'amor de Deu! ¡per l'amor de Deu qualque coseta!

En Juanet no fonc homo per llevar-la-se de davant amb un: *Deu vos fassa bé qui pot!*—sino que's posa sa mà a sa butxaca, sa rabia li revé, i en lloc d'una *pesseta columnaria*, n'hi dona set d'un cop.

Poreu fer comptes aquella jaieta si hi degué romandre ben agrada, que no sabia que li passava; se'n feia creus d'haver trobada una ànima tan bona i generosa.

Amb això En Juanet, mentres ella se desfeia en accions de gracies d'aquella almoïna, ja li posa davant la vista es retrat d'aquella fadrineta que feia tant de temps que cercava sensa porer-la trobar ni negú que n'hi sabés donar cap nova.

—I ¿vos no coneixeu tampoc aqueixa al·lota? diu En Juanet a sa jaia.

Sa jaia agafa es retrat, se posa a mirar-lo se, i assetxuaixí s'exclama:

—¡Per l'amor santa de Deu! ¿Si la conec an aqueixa cara d'al·lota? ¡I fa estona, senyoret! ¡Si és sa pobla de tal Marquès, que no sab que's tè de ric que és, i no te més que aqueixa fia, que és s'al·lota més garrida i galanxona que's sol escauf; i son pare la té tan gelosa, que, per que no la hi prenguen, no la deixa sortir mai mai de ca-seua, i la té tancada dins sa torre més alta des seu castell amb set criades que no la deixen tocar amb sos peus en-terra, i son pare té comanat que li duguen tot quant demana. Sa questió és que mai li venguen ni ganes de sortir d'aquella torre.

—Escoltau, germaneta, diu En Juanet. ¿I no'm farieu la mercè de mostrar-me es castell d'aquest Marquès?

—Amb molt de gust, senyoret! diu sa jaia. Anem-hi ara mateix!

I aquella jaieta ja li va haver estret de d'allà i En Juanet darrera darrera, i beneïnt s'hora que havia donades ses set *pessetes columnaries* an aquell dianxa de jaia, que havia sabut lo que no eren estats capaços d'aclearir-li tots ets altres pobres an-e qui havia donades tantes de *pessetes columnaries*.

Com varen haver voltats una partida de carrers, arriben davant un grandióis casal, i sa jaia posa forqueta i diu:

—Això es ca'l Sr. Marquès. Aquí hi ha aqueixa revel·lera que vossa mercè du retratada tan an el viu.

—I escoltau, germaneta, diu a-les-hores En Juanet: ¿i vos no'm donarieu un camí per jo porer veure aqueixa pobleta?

—No hu sé, no hu sé, senyoret, que se farà vossa mercè, diu sa jaieta, si l'arribará a veure mai! ¡Ja haurà d'esser, per arribar-la a veure mai, una mel·la que s'adrès, com solen dir! ¿Com l'ha de porer veure, si no surt mai mai de sa torre? I ses set criades no la deixen mai, i unes ordes que tenen ben estretes del Senyor Marquès, que no hi deixen entrar cap persona externa, sia qui sia! Només la deixen guaitar per sa finestra dos dies en l'any: es dia que fa ets anys i es dia de sa seua Santa.

—¡No i jo, diu En Juanet, necessit forsat forsat parlar amb ella, perque n'estic enamoradíssim! I surta des llavant, surta des ponent, ja m'he de casar amb ella! ¡A veure idò, germaneta, si'm donau un camí, vos qui heu demostrat sebre tant i tant! Desde ara vos dic que, si me donau aqueix camí, e-hi haurà una bona *alegració* per vos!

Aquella jaia, com sent aqueixes comandacions, va fer uns bons uis; se posa una mica cap baix i pensa qui pensa, fins que alsa es cap, i diu:

—Si vossa mercè no fa tec amb lo que ara li diré, no sé per quin altre vent en farà.

—¡Veiam, germaneta! diu En Juanet: ¿què és que he de fer?

—Idò jo, diu sa jaïeta, lo que faria, comanar a s'argenter tres joies: una de mil lliures, s'altre de dos milia i s'altre de tres milia; i, en tenir-les, me'n vendria per aquí davant crida qui crida:—*Hala, dones, un marxandet nou!* ¡*Hala qui'm compra una joia!* Aquesta pobleta va bruixada per ses joies. Si ella o ses criades e-hu senten, el cridarán per comprar-li sa joia; i vossa mercè tot d'una ha de dir: *Si és per la senyoreta Marqueseta, sa joia anirà per una besadeta dalt el seu peuet.* Si ella hi consent, vossa mercè just li ha de besar es peuet i ha de fogir tot d'una com un llonzi, per que, si el Sr. Marquès l'aplegava, ja no'n sortiria viu. Llavò tornarà venir per aquí davant amb sa segona joia i crida qui crida: *Hala qui la'm compra!* Si sa pobleta 'el torna sentir, el farà pujar per comprar-le-hi; i vossa mercè ha de dir:—*Si es per la senyoreta Marqueseta, sa joia anirà per una besadeta dalt la seua maneta.* Si ella hi consent, vossa mercè no ha de fer més que just besar-li sa maneta, i fogir com un llonzi, per que si el Sr. Marquès l'aplegava, ja no'n sortiria viu. Llavò torna venir per aquí davant amb s'altra joia, i crida qui crida:—*¡Hala qui la'm compra!* Si sa pobleta al sent, el tornarà fer pujar per comprar-le-hi, i vossa mercè a-les-hores diu:—*Si és per la senyoreta Marqueseta, anirà per una porauleta de petites que li vui dir a s'oreia que negú mos senta.* I si ella hi consent, vossa mercè li diu a s'oreia:—*¿Me vols per casar? i fogirem, que negú mos puga agafar!* I si ella diu que sí, com crec que hu dirá, ¡mir-se! ¡llavò ja arreglarán la cosa per donar-ho a ses cames!

An En Juanet li agradá tant i tant es pla que sa jaïeta li acabava de fer, que's posa sa mà an es serró, se treu un quern de dobles de vint, i les dona an aquella jaïeta, que's pensava tornar bòtxa de s'alegría que tenia, i li va estrènyer de d'allà donant gracies a Deu i an En Juanet d'aquelles quatre rol'lanes tan grogues i tan xaravel'les que li feien uns bons averanys que no eren de dir.

Dissapte qui vé, veurem, si Deu ho vol i Maria; com li va anar an En Juanet es pla de sa jaïeta.

(Seguirá)

JORDI DES RECÓ

Festes de Pasco.

§ 8.

Berenar i dinar i altres herbes

Sa festa des dia de Pasco se conclou en sa processó del Bon Jesús resucitat, es berenar de freixura i es dinar d'arròs i demés carro-portal.

¡Sa freixura! Es vertaderament un plat clàssic. Vetassí com la solen fer a ses possessions. Venen i fan taiadetas des fetge, cor i lleu d'ets animals de llana que han morts per fer panades, i hu couen amb saim dins una greixonera. Com ja se fa envant a esser cuit, e-hi tiren es budells que tregueren d'aquells animals, fets nets i bollits ben bollits i taiucats ben taiucats; couen un poc amb lo altre i llavò aboquen aigo dins sa greixonera, i darrera s'aigo ¡vengue-hi sa sanc bollida! també esmenucada que fassa poc grum, i llavò patates bollides i grell i sa sal i aspicias i fuies de llorer. Tot allò bull una mica, e-hu lleven des foc, i ¡vengue-hu dalt sa taula! i ¡hala a fer-s'hi

plat! i dassa qui dassa ¡bons budoixos!

A ses possessions solen posar un capsal a sa freixura: un calderó ben favorit de sopes, de ses famoses sopes mallorquides. De modo que per primera enfernen un plat o dos de sopes, i llavò peguen a sa freixura, i vos asseguren que no li menen gens de por; se'n acaben una partida de plats, i desiara una bona tumbola de vi. Es que diuen que sa freixura ama es vi, i que sensa vi no acaba de caure bé an es ventre.

Darrera sa freixura venen llavò ses panades i es robiols, per que ¡veiam! ell les han de tastar a veure si son sortides avengudes de tou i de forn, i darrera ses panades i es robiols s'imposa una altra tumbola, i aqueixa sol esser de vin-blanc per honrar la diada.

Son molts que passen més gust des berenar que des dinar per lo afamegats i endarrer que van de pegar una bona panxada després de tantes de setmanes de dijuns i d'abstinencia.

Per fora-vila, en haver berenat, ets homos solen jugar a la teia o a l'estràngol, i també n'hi ha que juguen a cartes amb sa dones; si son guiterristes o guiterronistes, sonen sa guiterra o es guiterró, i allà bones cantades; i n'hi ha que los pega sa ballera i ja surt a's mig un fadrinet-lo fent esclafits amb so dit gros i es des mig, convidant qualque al·lotella, que en té tanta o més de ballera que no ell, i ja son partits balla qui balla i bots i a l'aire.

A certes viles com So'n Servera, Sta. Margalida i Banyabufar ets amos de possessió, tal dia com avui, envien una bona olla de llet i un bon brossat an es propietaris de terres que els han deixades pasturar ses enveies dins ses seues sorts (terres millorades d'abres o d'altres conreus), per demostrar-los es seu agraïment per tal favor.

A la vila ets al·lots, o sa banda des matí o sa banda des cap-vespre, van a ca's padrí o padrina, blonco o tia a aplegar-los mans i donar-los ses Bones Festes. E-hi duen molta de llepolia amb això per que aquell aplegar mans los produex una grapada de confits o un bon rollo, o una panada o un robiol o altres bobons per l'estil o uns quants de doblers, que ja no creureu lo bé que los cauen. No hi poseu cap dupte.

I no són sols es menuts que van a donar ses Bones-Festes, sino ses persones grans an es seus superiors: es feiners an ets amos o senyors que les donen feina; es menestrals an es seus parroquians; i sa gent més composta i remirada van an el Rt. Sr. Rector i an el Sr. Bal·le, desitjant-los unes Festes de Pasco santes i alegres i per molts d'anys amb més alegría i manco pecat. I lo mateix fan es parents, amics i benefactors ells: amb ells: tots van a donar-se ses Bones-Festes uns an ets altres.

Lo que hi ha que a's Dia de Pasco, lo mateix que a's Dia de Nadal, negú dina a fora-casa, tothom dina a ca-seua, i llavò sa Segona i Sa Tercera Festa s'apleguen es parents i amics i dinen plegats.

Es dinar des Dia de Pasco sol esser tardet per que han pegat fort a sa freixura, i están estona a tornar tenir talent. Tothom dina d'arròs i llavò un bon bollit i un augegat o uns escaldums d'aquells tan saborosos i finalment panades, robiols i mel'les torrades, amb ses timboles de vi que pertoquen, que no son poques ni temorregues. A ses possessions e-hi sol haver abans de ses panades sa llet amb rollo i forsa de sucre, i vos asseguren que tothom e-hi pega fort, sensa ànima. I acaba sa cosa amb sos brindis, que comensa l'Amo dirigint-se a sa Madona i an es fiis i llavò an es missatges i guardians, i després tots aqueixs brinden també dirigint-se a l'Amo i a tots ets altres.—Es brindis son: ¡Que tenguem unes Festes de Pasco santes i alegres i per molts d'anys amb més alegría i manco pecat! i que Deu no mos deix morir que no mos haja perdonats. Amèn!

respòn tothom a cada brindis d'aqueixs.

A ses possessions, hora-baixa des Dia de Pasco, se'n van tots es missatges i guardians, fora es pareter-major i sa criada, a fer es Dia de Pasco, això és, a sopar cadascú a ca-seua amb sa seua gent, i les donen un bon pa, una panada i un robiol, o un fogasó fresc per que sa dona puga fer uns quants robiols, o un flavó, que era lo que donaven un temps a ses possessions de Manacor.

De manera que es Dia de Pasco és un dia de festa grossa per tothom, tothom el celebra tan bé com sab i es possibles le hi permeten, i tot és un riure i folgar bé i honestament sensa ofensa ni agravi de negú.

§ 9

Sa capta de ses panades.

Es una costum molt extesa per fora-vila dins tot Mallorca, que s'apleguen estols de fadrins, i se'n van sonant guiternes i guiterrons i canta qui canta per ses cases per que les donin panades, i llavò fan un grandió ball, a on conviden ses fadrines de ses cases que los donaren cosa, i no hu volgueu sebre si n'hi ha de bots i d'esclafits amb sos dits i d'estrai de cames i de tot es còs; ballen fins que tenen alè.

Aqueixs captadors de panades sa diuen salers. ¡Vendrà de sa cansó des Picau sal! que canten encara, com hem vist, a moltes de viles ets al·lots que van amb so Sol-Pas? Poría esser molt bé, per que també hu canten n'hi ha de salers: ¡Picau sal! de la canal! de la canella! ¡Dau-mos pa i escudella!

Com se'n van de casa en casa, solen cantar:

¡Deixem lo doll! ¡cantem amb alegria!
¡Anem a donar los bons-Pascos a Maria.

En arribar a una casa, canten tot d'una:

Ara que som arribats
a casa de bona gent,
diguem tots ¡Alabat sia
el Santíssim Sagrament!

Lo Santíssim Sagrament
sempre lo hem d'alabar.
Es ell que mos ha de dar
memoria i enteniment.

An aquesta casa honrada
ja hi comensa a sortir fum.
Ell deuen encendre es llum
per donar-mos sa panada.
Damunt es Puig d'Orient,
una rosa hi ha plantada.
Si mos donau sa panada,
sortiu, beureu aigo-ardent!

Dau-mos coca o flavó
o si no una panada
o un fil de sobressada
o un ou des nieró.

An aqueixa casa honrada
jo vui be a ses purets,
caixes, bancs i tubulets
i a la gent que hi ha a la casa.

Sa madona sortirà
de dins sa cambra abrigada
i dirá a sa criada:
—Vés a dur-los sa panada
sa més grossa que hi haurá.

No tengueu es cor de bronzo,
revoltat de politxons.
Dau-mos set o vuit flavons
de catorze pams de fondo.

Si tenu cap panadota
o cap flavó esforraiat!
Sabeu que'n som d'afectat
si són fets de mans d'al·lota!

Deu mos do bones saluts,
madona, aquesta diada.
¡Hala si'ns dau sa panada
des comú de tres aumuts.

Fadrina qui donará
panada grossa bastant
la farem seure davant,
an es ball que se farà.

Fadrina qui donará
panada grossa i ben blanca,
que se destir de sa manta!
que la convit a ballar;
i, si mai no ha feta planta,
au aquest ball en farà,
per que més llums e-i haurá
que a qualsevol Casa-Santa.

Fadrina qui donará
o panada o robiol,
que diga quin fadri vol,
de tots noltros pot triar.

Sa panada m'heu de dar,
ben grossa i a favorida.
Si deis que no és benfida,
noltros menam s'escolá.

Es Vicari General
una carta m'ha enviada.
Si no'ns donau sa panada,
caureu en pecat mortal.

Per sa panada venim,
maldament sia grosseta;
dau-la-mos favorideta
de taiades i saim.

Quantes n'hi ha casades
que haurien mester garrot,
per Pasco volen es xot
i no saben fer panades.

Noltros som quatre salers
que no haviem captat mai.
Si voleu veni an es ball,
dau-mos panada i només.

Es Vicari Marió
m'ha enviada una carteta
Si no'ns donau panadeta,
vos farem dins es fogó

Si no mos donau panada,
ja mos donareu flavó,
tan fondo com un uró
o com sa sinia des Freres.

O panada o panadó
o un fil de sobressada
o una sopa escaldada
o un ou des nieró.

Madoneta, ¿no tenu
una fia com un sol?
Mos voleu donar lleccencia
per cantar: *Deixem lo doll!*

Una fadrina de Muro
una panada'm doná,
i a dadins e-hi va posar
més d'un quintar de verdura.

Ell no sabia sa pura
S'altre gent de qué les fa.
Supòs que hi deuen posar
taiades de carn i xuia.

Noltros son quatre germans,
i n'hi ha un que nom Jordi.
Si mos dau panada d'ordi,
la tirarem an es cans.

Si no n'heu fetes panades,
coques, ni flavons ni pa,
donau-mos per refrescar,
no serem venguts debades.

Ses madones de Roqueta
sols no saben fer panades,
per que hi posen per taiades
cabesses d'ais esflorades
i pebres de cirereta

Si no n'heu fetes panades
ni coques ni robiols,
donau-mos un parei d'ous
i al manco farem tuitades.

Ses cases a on s'aturen es salers a cantar, com senten tot aquesta cantarella, lo que fan es treure una panada o dues i uns quants robiols, i els ho donen, i llavò es salers tot xaravel'los enfloquen aqueixes altres cansons d'agraïment:

A l'Amo d'aquesta casa
Deu n'hi do la sanitat,
les saies plenes de xeixa
i ets urons tots plens de blat.

Prec a Deu que vos vengués
de blat una bona anyada,
d'ordi, de xeixa i civada,
barcella per garba fés;

garroves p'es garrovers
una cosa mai pensada,
que, en pegar-los espolsada,
sa terra se cobrigués;

a sa vinya sa cenrada
que Deu no la hi permetés;
i, en esser an es cup, vos fes
a doble per carretada.

Amb Deu siau mos n'anam.
Fareu Pasco amb alegría;
i an es ball sa vostra fia
porá treure tot s'estam.

Si de la casa no fan senya de voler donar res, es salers se cremen, i enfloquen aqueixes cansons:

Ja tenc sa veu escanyada
de tota sa nit cantar.
Dau-le'm si la'm voleu dar,
que ja és sa dematinada.

Ja tenc sa mà que'n fa mal
de gratar davall sa porta.
Sa panada és que importa,
• si no, ja mos n'anam.

A sa casa des veinat
també la mos han donada.
¿I vos sereu tan ingrada
que no haureu posat llevat?

¿No mos donau sa panada?
No la vos agrairem;
i a sa fia li direm:
—Ratadal més que ratadal

Ses sales vos hem cantades,
i no n'heu fet sentiment.
Gafarem una saiment
i vos darem sarmentades.

A l'amo d'aquesta casa
Deu no n'hi do sanitats,
ses sales plenes de rates
i ets urons d'escaravats.

Amb aquestes comendacions s'espiten es *salers* cap a una altra casa, que no sien tan nyics i que no se fassen dolents per sa miseria d'una panada o d'un robiol.

E-hi ha pobles com Búger a on ses cançons de ses panades les diuen es *Goigs de ses panades*, i an es qui les canten les diuen es *goiers*. A altres viles aqueixes cançons se diuen ses *Caramelles*.

§ 10.

Es sermó des ramells, sa volta des Coremer i sa volta des Combregar.

A moltes de viles sa costum és que sa segona Festa de Pasco predica es *Coremer* i se despedeix des poble, per lo quant es *coremer* sempre sol esser de poble extern per que sia més escoltat com a predicador nou i llavò que sa gent que coneixen massa es capellans des mateix poble, no estiguen tan empegueïts d'haver-s'hi de confessar.

Aqueix sermó li solen dir des *ramells* perque es *Coremer*, com recomana an ets oients sa perseveransa en sos bon propòsits que han formats durant tota sa corema amb tants de sermons com han sentits, los senyala es remeis de que s'han de valer per perseverar, i les presenta baix de sa figura d'una flor ses virtuts que estableixen i que escauen a cada estament: per exemple sa flor de *passionera* a ses Autoritats, sa *rosa* a ses fadrines, es *clavell* an es fadrins, s'*assucena* a ses casades, es *lliri* an es casats, sa *violeta* a ses viudes, es *floquiner* an es viudots. etc. etc.; i allà es *Coremer* explica i desllatiga ses excel·lencies de cada flor d'aquelles, que representen i denoten ses virtuts que més escauen a tots ets estaments de sa societat; i la gent se'n va tota contenta amb so *ramell* que es *Coremer* ha donat a tothom, triant tan bé ses flors que ama i demana s'estament de cada qual.

A moltes de viles, en acabar l'ofici a's dia des *sermó des ramells*, fan una *volta* (capta) per la vila i lo endemà i ets altres dies per fora-vila p'el P. *Coremer*, com una alegració de la gent i per demostrar-li lo agraiçts que li estan per motiu d'haver-los sermonats tant i tant. An aquesta *volta* la gent solen donar ous o formatge o un fil de sobrassades o una panada.

A Manacor la fa amb tanta de solemnidad an aqueixa *volta* que hi van per dins la Vila es Clero i s'Ajuntament i es Bal·le davant, formant colles d'un prevere i un Retgidor; cada colla pren uns quants carrers a compte seu, i amb un instant los tenen fets, aturant-se davant cada portal de casa i dient fort:—*Sa volta des Coremer!* I es qui tenen devoció de donar, donen. Son ben redepocs que donin ses portes p'ets uis an aquells *captadors* tan respectables.—Per fora-vila també fan sa *volta des Coremer* persones de respecte, i per tot son ben arribades, com bé poreu creure.

Aqueixa volta no es per tot que la fassen; no'n fan a Inca, Campos, Sta. Margalida, Búger, Montuïri, Llubí,

Consell, S'Horta, St. Juan, So'n Servera, Sóller, Porreres.

Una altra santa costum e-hi ha per ses viles de Mallorca an aquestes Festes, de dur es *Combregar* amb tota solemnidad an es pobres malalts que no han pogut anar per sos propis peus a *sortir de la parroquia*, i això se diu sa *Volta des Combregar*.

A diferents viles també solen fer aquesta *setmana de Pasco sa primera comunió* des nins i nines que comensen a combregar, que la solen fer amb gran solemnidad, perque tot s'ho mareix el Santíssim Sagrament, que sia per a sempre beneït i alabat. Amèn.

§ 10

Pan-Caritats

Está també molt extesa i arrelada dins Mallorca sa costum d'anar aquesta setmana a fer una bauxa, a fora-vila, dalt un turó, a qualque casa de camp, a sa vorera de mar: s'en hi duen panades i robiols i altres bobons i allà s'ho enfloquen, rient i folgant. I això se diu es *pan-caritat*, que no és més que una traducció literal des llatí *panis-caritatis*, una reminiscencia llunyana dels *agapes* des cristians des primers sigles.

Segons recorda D. Pere d'Alcántara Penya, al cel sia ell i tots los morts (*Mosaico*, T. I, p. 210) ets antics Jurats de Mallorca es *Diumente de l'Angel*, que'l celebraven amb gran solemnidad festejant *l'Angel de la Guarda de Mallorca*, quant s'acabava l'Ofici a s'esglesieta del Temple, repartien un pa a totes ses families pobres, i aquella bona gent a's cap-vespre el s'anaven a menjar per devora *Sa Riera*; i an aqueixa modesta bauxa li deien *pan-caritat* perque se menjaven aquell pa que per *caritat* havien rebut. I aqueix nom després se va estendre a totes ses bauxes que's feien sa *setmana de Pasco a fora-porta* i per fora-vila.

Molts d'aqueix *pan-caritats* van a fer-los a qualque santuari de ses nostres muntanyes, i son moltes ses viles que hi puguen a fer-hi una festa an aqueix santuari i l'aprofiten per fer es *pan-caritat*. Així hu fan: ^{a)} a Pollensa, a on sa *Tercera Festa de Pasco*, puguen an *eu Puig Clero*, Ajuntament i feels, i hi diuen l'Ofici amb sermó;—^{b)} a Inca a on, es *Diumente de l'Angel*, puja es Clero i es poble dalt es *puig de Sta. Magdaleua* i jvenga una bona festa an aquella esglesieta que hi ha!—^{c)} a Seuva i a Mancor puguen, sa *tercera Festa*, an es Santuari de Sta. Lluçia, això és, es Clero i es poble, i també hi diuen l'Ofici amb sermó;—^{d)} a Alaró, es *Diumente de l'Angel*, puguen an es *Castell* a fer-hi sa festa de la *Mare de Deu del Refugi*, Titular des Santuari que hi ha, i hi diuen un Ofici amb sermó i llavò fan es *pan-caritat*, i dona es Santuari a tothom que's presenti, oli, olives i fenoi, i tot de franc;—^{e)} a Sa Pobla, sa *Tercera Festa de Pasco*, van en processó a Crestaig, i hi acudeix tot es poble, i allà canten l'Ofici amb sermó, i tot revestit una solemnidad fora mida!—^{f)} a Montuïri puguen, sa *Tercera Festa* també, en processó an es Santuari de la *Mare de Deu de la Bona Pau*, que tenen dalt un pujol no gaire lluny, i hi diuen l'Ofici amb sermó i gran solemnidad;—^{g)} a Porreres puguen, es *Diumente de l'Angel*, en processó Clero i poble an es santuari de la *Mare de Deu de Monti-Sion*, i allà dalt diuen l'Ofici amb sermó, i es porrerencs e-hi fan es seu *pan-caritat* bé i honestament;—^{h)} a Petra, es *Dimars de Pasco* puguen Clero i poble dalt Bonany a celebrar gran festa an aquell santuari amb Ofici i sermó des Coremer, que allà dalt se despedeix des poble;—ⁱ⁾ a Felanitx puguen, també es *dimars de Pasco* en solemne processó dalt es *Puig de la Mare de Deu de St. Salvador*, a on fan festa grossa; davant sa processó un esbart d'al·lotinea

duen una creu tota enflocada i enramellada que li diuen es *Cristet*;—^{j)} a St. Juan dins sa vuitada de Pasco també puguen a fer una festa an es santuari de Consolació, i es Coremer e-hi fa es sermó de despedida;—^{k)} a Lloseta van, es *dimenges de Pasco*, a fer festa an es santuari de la Mare de Deu *del Cocó*, a on acudeix gran gentada de tots es pobles d'aquells voltans i fins de Ciutat, per lo qual sempre hi ha *trens extraordinaris* aquell dia. L'Ofici el diuen a Lloseta, pero a's cap-vespre es Clero i es poble van an es *Cocó* en solemne processó a cantar-hi una Salve.

A altres viles també van a fer *pan-caritats* an es santuaris que tenen avinent, pero sense formar còs de pelegrinació ni romeria, com es coloms d'escampadissa: així succeeix a Lluch es *dilluns i es dimars de Pasco*, a la *Mare de Deu de la Victoria* d'Alcudi, a s'Ermita de So'n Seguí de Sta. Maria, an es santuari de la *Mare de Deu de Cracia*, an es puig de s'Ermita i a sa *Roca des Castellet* de Manacor.

A altres pobles, com Búger, Binisalem i Sta. Margalida, van a fer es *pan-caritat* a una casa de fora-vila, allà on les vè millor. A So'n Servera van a fer-lo a sa vorera de mar ⁽¹⁾—A molts de pobles, es qui van a fer es *pan-caritat*, solen penjar una senaia amb cordes a un arbre, i allà un o una s'asseuen dins aquella senaia, sis o set pams alta de sa terra, i s'hi engronsen fent vogar sa senaia. A Pollensa an aqueixa senaia li diuen *la vogadora*. A So'n Servera fan aqueixes engronsades amb tota sa majestat del mon: un s'asseu dins sa senaia i ets altres li fan pegar una gran vogada i una altra i una altra, fins a deu; i, mentres peguen aqueixes vogades, les contenen dient: *Sa forta una, sa forta dues, sa forta tres*, i així fins a *sa forta deu*; i llavò venen ses quatre vogades dereres, que diuen:

Sa gallineta blanca | tot e-hu escampa;
Sa gallineta negra | tot e-hu aplegal
Sa gallineta rossa | tot e-hu embossal
Sa gallineta color de cel | tot se'n ho puja an
(el cell)

I aquí s'acaba s'engronsada. Llavò se'n hi fica un altre dins sa senaia, i ja tornen esser partits, dient:—*Sa forta una, sa forta dues, sa forta tres*, i així fins a ses deu, i llavò ses quatre de sa *gallineta blanca, negra, rossa i color de cel*. I no paren de fer tot això fins que n'hi ha que tenen engronsada.

Acabatai.

Tot té fi an aquest mon fora l'Amor de Deu; per això s'és arribada a acabar aqueixa *contarella* tan llargaruda de *Sa Corema, Setmana Santa i Festes de Pasco*. Sa verdadera és que n'hem tocats molts de punts i capítols, perque es una cosa grossa lo que hi ha de costums, pràctiques i estils dins tots es pobles de Mallorca referents an aqueix tres punts que hem tocats de ses fetes que's poble cristià commemora des *Derrens Dies o Carnaval* fins es *Diumente de l'Angel*. Aqueixes fetes son es misteris més grossos de sa vida del Bon Jesús i de sa nostra Redempció. Per això no és gens extrany que es poble cristià hi prenga tanta de part, i per lo mateix, si un ha de donar relació i fer sa *contarella* de lo que s'estila dins ses esglesies i fora de ses esglesies per celebrar i exaltar aqueix Misteris adorabilíssims, vos assegurem per cosa certa que per fora hu ha d'esser llargaruda sa relació i sa *contarella*, si un vol donar claricia exacta, no ja de tot, sino just de lo principal.

Vetassí es motiu perque mos és sortida tan llargaruda aqueixa bona de

¹ Aqueixa claricia sobre es *pan-caritats* i romeries que es pobles de Mallorca durant sa *setmana de Pasco* fan a tots aqueix santuaris, l'he tret d'un relació que me'n ha escrita l'intel·ligent i aprofitat seminarista En Bartomeu Cantallops, nadiu d'Inca.

Contarella, que'ns ha costat un dimoni i mig d'endardellar i d'escriure.

Afegitó

Vetaquí unes quantes cançons sobre sa *Corema, Setmana Santa i Pasco*, que he trobades després d'escriure i publicats ets articles corresponents d'aqueixa *Contarella*:

Sa Corema passarà
així com es *Derrens Dies*,
i a Pasco hi haurà novies
i tots n'irem a ballar.

Jo som partit roda plena
i me'n vaig al de d'allà.
Halal n'em-mos-ne a colgar,
que ja som dins sa Corema.

Sa Corema està posada
a modo d'un sementer;
l'ànima l'ha menester
com el còs la pastarada.

¿Sabeu aquells *Passos glosats* que posarem just amb ses sis *Estacions* primeres, perque només havíem trobades aquelles sis? Idò després mos acusaren una dona vèia de Manacor que sabia ses altres sis; les hi copiarem i veles-tassí:

La Setena, no poguéren
casi eixir de la ciutat;
vos sentireu tan cansat,
segona volta caiguéren.

A la Vuitena trobareu
a un crever de camí
dones i les váreu dir:
—Filles de Jerusalem,
no ploreu sobre de mi,
plorau sobre de vosaltres
que és causa que'm veis aquí.

La novena Estació,
fonc la tercera caiguda,
fonc grossa sa sambatuda
des nostros pecats, Senyor!

La desena Estació:
vos jugaren a los daus
la túnica que portáveu
Quant, Jesús, en-terra estáveu,
vos rebatiem es claus

A l'onzena estació:
catorze passes contades
Jesús meu, váreu portar
aquell sagrat Estandà,
posat a's mig de dos lladres.

La dotzena Estació:
El Bon Lladre respongué,
que també estava enclavat;
—Deu meu, vos qui heu perdonat
eis qui us han agraviat
perdonau-me a mi també.
Aquí respongué el Senyor:
—Avni seràs a la gloria
amb mi lo teu Redemptor.
I expira lo Salvador,
cantant damunt tot victoria.

Secció local

Sa festa d'acció de gracies per sa saó que hi va haver a la Parroquia diumente, resultà solemne ferm! P'les carrers posaren forsa de banderes a moltes de cases, denotant s'alegria que hi ha per sa saó que tenim. Bons siguem noltros, que Deu mai falla.

Diumente hi tornà haver *Fira* perque es dia de Cincogema havia plogut prou sa banda des mati. No hi hagué gaire cosa an aqueixa repetició *firera*. Cada cosa a son temps, i d'estiu cigales.

Diumente avespre hi hagué a la Parroquia s'acabatai des *Mes de Maria* amb gran pompa i solemnidad. A sa capella de la Puríssima posaren una aranya eléctrica nova per l'estil de sa del St. Cristó, i feia molt de bo encesa. L'esglesia s'omplí de gernació i tothom en sortí satisfet.

Demà hi ha festa a l'Esglesia des *Convent* de St. Vicens Ferrer. Sa festa es de la *Milicia Angelica*. Es demati comunió general, i es cap-vespre abans de sa processó posaran ses medalles an es congregants novells que hu han demanat. Pareix que hi ha molt de coratge da que surta una festa de pinyol vermei. Ja passen de docents ets al·lots apuntats an aquesta *Milicia*, i ben gojosos que en van d'esser-ho, perque tenen es *Jardi d'En Rafalino* per anar a jugar es diumenges de-cap-vespre, i llavò en fer fosqueta jhala tots a sa gran sala de s'Escola! a on el P. Director les fa un sermonet ben afuat i ell allà escolta qui escolta, oreia alta i amb bona devoció.

¡Que Deu beneesca una obra tan bona i tan bona!